TMA4100 Matematikk 1 Løsningsforslag

Eksamen 11. desember 2018

1 I vårt tilfelle er

$$f'(x) = 12x^3 + 12x^2 - 24x = 12x(x^2 + x - 2) = 12x(x - 1)(x + 2)$$

slik at f'(x) = 0 har løsning $x_1 = 0$, $x_2 = 1$ og $x_3 = -2$. For å avgjøre hva slags ekstremalpunkter disse er ser vi på f''(x). I vårt tilfelle er

$$f''(x) = 36x^2 + 24x - 24 = 12(3x^2 + 2x - 2)$$

slik at $f''(x_1) = -24 < 0$, $f''(x_2) = 36 > 0$ og $f''(x_3) = 72 > 0$. Altså er x_1 et lokalt maksimumspunkt mens x_2 og x_3 er lokale minimumspunkter.

Legg merke til at $f(x_2) = -3$ og $f(x_3) = -30$. Siden $f(x) \to \infty$ når $x \to \pm \infty$ har ikke f(x) en største verdi, men f(x) har en minste verdi når $x = x_3 = -2$. Altså er $f(x_3) = -30$ den minste verdien til f(x).

2 La $u = x^2$ slik at du = 2x dx. Legg merke til at u = 1 når x = 1 og u = 16 når x = 4. Dermed er

$$\int_{1}^{4} x \ln x^{2} dx = \frac{1}{2} \int_{1}^{16} \ln u \, du$$

$$= \frac{1}{2} \left[u \ln u - u \right]_{1}^{16}$$

$$= \frac{1}{2} (16 \ln 16 - 15) = 32 \ln 2 - \frac{15}{2},$$

der den andre likheten følger ved å benytte delvis integrasjon.

3 Fra

$$(x^2+1)y'-\frac{x}{y}=0$$

får vi at

$$yy' = \frac{x}{x^2 + 1}.$$

Altså er differensialligningen separabel. Løsning ved separasjon av variable gir

$$\frac{1}{2}y^2 = \int y \, dy = \int \frac{x}{x^2 + 1} \, dx = \frac{1}{2} \ln(x^2 + 1) + \frac{1}{2}C.$$

Det vil si

$$y^2 = \ln(x^2 + 1) + C.$$

Fra y(0) = 2 får vi at C = 4. Dermed er

$$y(x) = \pm \sqrt{\ln(x^2 + 1) + 4}$$

Siden vi har betingelsen om at y(0) = 2 kan vi konkludere med at

$$y(x) = \sqrt{\ln(x^2 + 1) + 4}.$$

|4| I vårt tilfelle er

$$\frac{dy}{dx} = x^{3/2}$$

slik at buelengden til grafen til $y = 2x^{5/2}/5$ for $x \in [0, 2]$ er gitt ved

$$s = \int_0^2 \sqrt{1 + \left(\frac{dy}{dx}\right)^2} \, dx = \int_0^2 \sqrt{1 + x^3} \, dx.$$

La $f(x) = \sqrt{1+x^3}$. Simpsons metode med 2n = 4 gir så tilnærmingen S_4 til s, der h = (b-a)/2n = (2-0)/4 = 1/2 og

$$S_4 = \frac{h}{3} \left(f(0) + 4f(h) + 2f(2h) + 4f(3h) + f(2) \right)$$

$$= \frac{1}{6} \left(f(0) + 4f\left(\frac{1}{2}\right) + 2f(1) + 4f\left(\frac{3}{2}\right) + f(2) \right)$$

$$= \frac{1}{6} \left(1 + 4\sqrt{1 + \frac{1}{8}} + 2\sqrt{2} + 4\sqrt{1 + \frac{27}{8}} + 3 \right) \approx 3.2396.$$

| 5 | i) For a vise at f er kontinuerlig i x = 0 ma vi vise at

$$\lim_{x \to 0} f(x) = f(0) = 0.$$

Legg merke til at $\cos x - 1 \to 0$ når $x \to 0$, og at $\sin x \to 0$ når $x \to 0$. L'Hôpitals regel gir så at

$$\lim_{x \to 0} f(x) = \lim_{x \to 0} -\frac{\sin x}{\cos x} = 0 = f(0).$$

Altså er f kontinuerlig i x = 0.

ii) Fra definisjonen av den deriverte har vi at

$$f'(0) = \lim_{x \to 0} \frac{f(x) - f(0)}{x} = \lim_{x \to 0} \frac{\cos x - 1}{x \sin x}$$
$$= \lim_{x \to 0} -\frac{\sin x}{\sin x + x \cos x} = \lim_{x \to 0} -\frac{\cos x}{2 \cos x - x \sin x} = -\frac{1}{2},$$

der vi har brukt l'Hôpitals regel to ganger. Altså er f deriverbar i x = 0.

| 6 | i) Legg merke til at

$$0 < \frac{x}{\sqrt{x^5} + 3} < \frac{x}{\sqrt{x^5}} = \frac{1}{x^{3/2}}$$

når $x \in [1, \infty)$, og at

$$\int_{1}^{\infty} \frac{1}{x^{3/2}} dx = \lim_{b \to \infty} \int_{1}^{b} \frac{1}{x^{3/2}} dx = \lim_{b \to \infty} \left[-\frac{2}{\sqrt{x}} \right]_{1}^{b} = \lim_{b \to \infty} \left(2 - \frac{2}{\sqrt{b}} \right) = 2 < \infty.$$

Altså konvergerer integralet

$$\int_{1}^{\infty} \frac{x}{\sqrt{x^5} + 3} \, dx.$$

ii) Legg merke til at $0 < \sin x \le 1$ når $x \in (0, \pi/2]$, slik at

$$0 < \frac{\sin x}{x^{1/3}} \le \frac{1}{x^{1/3}}$$

for $x \in (0, \pi/2]$. Siden

$$\int_0^{\pi/2} \frac{1}{x^{1/3}} dx = \lim_{a \to 0+} \int_a^{\pi/2} \frac{1}{x^{1/3}} dx = \lim_{a \to 0+} \left[\frac{3}{2} x^{2/3} \right]_a^{\pi/2} = \frac{3}{2} \left(\frac{\pi}{2} \right)^{2/3} < \infty$$

konvergerer integralet

$$\int_0^{\pi/2} \frac{\sin x}{x^{1/3}} \, dx.$$

| 7 | i) Vi observerer at

$$0 < \frac{9^n}{8^n + 10^n} < \frac{9^n}{10^n} = \left(\frac{9}{10}\right)^n$$

for alle $n \ge 0$.

Siden

$$\sum_{n=0}^{\infty} \left(\frac{9}{10}\right)^n$$

konvergerer (0 < 9/10 < 1) så gir sammenligningstesten at

$$\sum_{n=0}^{\infty} \frac{9^n}{8^n + 10^n}$$

også konvergerer.

ii) Siden

$$\lim_{n \to \infty} \left| \frac{(-1)^n}{n} (1 - 2x)^n \right|^{1/n} = \lim_{n \to \infty} \frac{1}{n^{1/n}} |1 - 2x| = |1 - 2x|$$

gir rottesten at

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n} (1 - 2x)^n$$

konvergerer for |1 - 2x| < 1 og divergerer for |1 - 2x| > 1.

Vi må også sjekke for konvergens i endepunktene, x = 0 og x = 1. For x = 0 så er

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n} (1 - 2x)^n = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n}$$

som vi vet konvergerer. For x = 1 så er

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n} (1 - 2x)^n = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n}$$

som vi vet at divergerer.

Altså konvergerer

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n} (1 - 2x)^n$$

for $x \in [0, 1)$.

8 I vårt tilfelle er $|f^m(x)| \le 1$ for alle $x \in [-1, 1]$ for alle heltall $m \ge 0$. Siden $|(x - a)^m| = |x^m| \le 1$ for alle $x \in [-1, 1]$ og alle heltall $m \ge 0$, gir Taylors teorem at

$$|f(x) - P_n(x)| \le \frac{|f^{n+1}(s)|}{(n+1)!} |(x-a)^{n+1}| \le \frac{1}{(n+1)!}.$$

Fra (n + 1)! = 120 får vi at n = 4. Dermed vet vi at

$$P_4(x) = 1 - \frac{x^2}{2!} + \frac{x^4}{4!} = 1 - \frac{x^2}{2} + \frac{x^4}{24}$$

gir at

$$|f(x) - P_4(x)| \le \frac{1}{120}$$

når x ∈ [-1, 1].

9 Vi velger som partisjon av [-1, 5], partisjonen $\mathcal{P} = \{x_0, x_1, x_2, x_3, x_4\}$ hvor $x_0 < x_1 < x_2 < x_3 < x_4$ og $x_0 = -1$, $x_1 = 0$, $x_2 = 1$, $x_3 = 3$ og $x_4 = 5$.

Siden g er voksende vet vi at

$$g(x_i) \le g(x) \le g(x_{i+1})$$

for $x \in [x_i, x_{i+1}]$, som igjen gir at

$$g(x_i) + 1 \le g(x) + 1 \le g(x_{i+1}) + 1$$

for $x \in [x_i, x_{i+1}]$.

La $\Delta x_i = x_{i+1} - x_i$. Dermed er den nedre og øvre riemannsummen til f for $\mathcal P$ gitt ved henholdsvis

$$L(f,\mathcal{P}) = \sum_{i=0}^{3} (g(x_i) + 1) \Delta x_i = (-1+1) \cdot 1 + (1+1) \cdot 1 + (4+1) \cdot 2 + (5+1) \cdot 2 = 24$$

og

$$U(f,\mathcal{P}) = \sum_{i=0}^{3} (g(x_{i+1}) + 1) \Delta x_i = (1+1) \cdot 1 + (4+1) \cdot 1 + (5+1) \cdot 2 + (6+1) \cdot 2 = 33.$$

Altså er

10

$$24 = L(f, \mathcal{P}) \le \int_{-1}^{5} (g(x) + 1) \, dx \le U(f, \mathcal{P}) = 33,$$

 $\det U(f,\mathcal{P}) - L(f,\mathcal{P}) = 9 < 10.$

i) La y(t) være høyden til mannen (over bakken) og x(t) være lengden til skyggen av mannen.

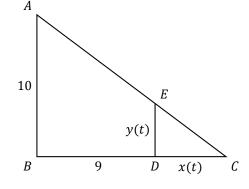
Trekantene ABC og EDC er formlike slik at

$$\frac{10}{y(t)} = \frac{9+x(t)}{x(t)}.$$

Innsatt for y = 2 gir det at

$$\frac{10}{2} = 5 = \frac{9+x}{x}$$

som gir at 5x = 9 + x, det vil si, x = 9/4 = 2.25 m.

ii) Implisitt derivasjon med hensyn på t anvendt på

$$10x(t) = y(t)(9 + x(t))$$

gir at

$$10\frac{dx}{dt} = \frac{dy}{dt}(9 + x(t)) + y(t)\frac{dx}{dt}$$

som innsatt for x(t) = 2.25, y(t) = 2 og dy/dt = -0.7 gir at

$$10\frac{dx}{dt} = -0.7(9 + 2.25) + 2\frac{dx}{dt},$$

det vil si

$$\frac{dx}{dt} \approx -0.98 \text{ m/s}.$$